

ASOS JOURNAL

The Journal of Academic Social Science

Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi, Yıl: 6, Sayı: 70, Mayıs 2018, s. 355-367

Yayın Geliř Tarihi / Article Arrival Date

10.04.2018

Yayınlanma Tarihi / The Publication Date

20.05.2018

Arş. Gör. Özge GÜDÜ DEMİRBULAT

Balıkesir Üniversitesi, Turizm Fakültesi, Turizm İşletmeciliği Bölümü
ozgegudu@hotmail.com

Doç. Dr. Yusuf AYMANKUY

Balıkesir Üniversitesi, Turizm Fakültesi, Turizm İşletmeciliği Bölümü
aymankuy@balikesir.edu.tr

İrem Ceylan KARAGÖZ

Balıkesir Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü
irem.karagoz1@gmail.com

Doç. Dr. Şimal AYMANKUY

Balıkesir Üniversitesi, Mühendislik Fakültesi, Endüstri Mühendisliği Bölümü
sayman@balikesir.edu.tr

TÜRKİYE'DE LİSANS DÜZEYİNDEKİ TURİZM REHBERLİĞİ BÖLÜMLERİNDE GÖREV YAPAN AKADEMİSYENLERİN AKADEMİK ÖZGEÇMİŞLERİNİN İNCELENMESİ

Öz

Bu araştırma; turizm rehberliği alanında mesleki eğitim veren akademisyenlerin görev yaptıkları ve ders verdikleri bölüm ile ilgili, eğitim, öğretim vb. mesleki formasyonlarını belirlemek amacıyla yapılmıştır. Bu amaç doğrultusunda; Türkiye'de lisans düzeyindeki yükseköğretim kurumlarının turizm rehberliği bölümlerinde görev yapan akademisyenlerin, akademik özgeçmişleri incelenmiştir. Tarama modeliyle tasarlanan bu araştırmaya, üniversitelerin yalnızca lisans düzeyindeki yükseköğretim kurumlarının turizm rehberliği bölümleri bünyesinde görev yapan akademisyenler dahil edilmiştir. Araştırma kapsamında, 2017 ÖSYS (Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Sistemi) Yükseköğretim Programları ve Kontenjanları Kılavuzu incelenmiş, 2017-2018 eğitim-öğretim yılında turizm rehberliği bölümüne öğrenci kabul eden fakülte ve yüksekokulların listesi çıkarılmıştır. Söz konusu listeye göre, fakülte ve yüksekokulların internet siteleri taranarak, öğretim elemanı ve yar-

dımcılarının (akademisyenlerin) isimlerine ulaşılmıştır. Akademisyenlerin özgeçmişlerine ulaşabilmek için YÖK AKADEMİK sisteminden yararlanılmıştır. Araştırma bulgularına göre; Türkiye’de 2017-2018 eğitim-öğretim yılında lisans düzeyindeki turizm rehberliği eğitimi, 18 ilde, 22 üniversitede (3’ü vakıf üniversitesi) ve 24 fakülte/yüksekokulda verilmektedir. Türkiye’de lisans düzeyindeki yükseköğretim kurumlarının turizm rehberliği bölümlerinde 137 akademisyen görev yapmaktadır. Akademisyenlerin lisans, yüksek lisans ve doktora mezuniyetleri incelendiğinde; büyük çoğunluğunun turizm ile ilgili herhangi bir yükseköğretim programından/bölümünden mezun oldukları tespit edilmiştir.

Anahtar kelimeler: Turizm Rehberliği, Turizm Rehberliği Eğitimi, Akademik Özgeçmiş.

INVESTIGATION OF ACADEMIC RESUME OF ACADEMICIANS WORKING IN TOURISM GUIDANCE DEPARTMENT OF UNDERGRADUATE DEGREE IN TURKEY

Abstract

The purpose of this study is to determine academicians’ education and professional formations related to the department they work. In accordance with this purpose; academicians’, working in the tourism guidance department of higher education institutions at the undergraduate level in Turkey, academic background were examined. This research, which was designed by the screening model, included academicians who work in the tourism guidance departments of universities only at undergraduate level higher education institutions. Within the scope of the research, 2017 ÖSYS (Student Selection and Placement System) Guide to Higher Education Programs and Quotas were examined and a list of faculties and vocational schools accepting students in the tourism guidance program in the academic year 2017-2018 was issued. According to the list, the websites of faculties and schools were scanned and the names of teaching staff and assistants (academicians) were reached. In order to reach the resume of academicians, YÖK AKADEMİK system was used. According to research findings; tourism guidance training in the 2017-2018 academic year at the undergraduate level are given in 18 provinces, 22 universities (3 private universities) and 24 faculty in Turkey. 137 academicians work at the department of tourism guidance in higher education institutions. When graduates, masters and doctoral graduates of academicians are examined; it has been determined that the vast majority have graduated from any higher education program/department.

Keywords: Tourism Guidance, Tourism Guidance Training, Academic Resume.

GİRİŞ

Ülkelerin refah seviyeleri ile ilgili ölçütleri tespit eden ve gelecekte de tespit edecek olan unsurların başında eğitim gelmektedir (Aymanıkuy ve Aymanıkuy, 2013: 2). Eğitim; bireylere ve çalışanlara nitelik kazandırarak, üretimdeki emek olgusunun verimliliğini arttırmaktadır (Boylu ve Ünlüöner, 2005: 159). Hacıoğlu vd. (2008) göre eğitim; yeni nesli toplum hayatına hazırlamak amacıyla, sahip olmaları gereken bilgi, beceri ve anlayışı kazanmalarına yardım etme etkinliği

ile beraber, kişiliklerini geliştirmelerini de sağlama çabasını ifade etmektedir. Baltacı ve Üngüren (2010), eğitim ile özellikle sanayi ve hizmet sektörünün gereksinim duyduğu bilgi ve beceriye sahip nitelikli işgücünün geliştirilerek, çalışanların daha verimli hale getirildiği ve bu durumun da ekonomik büyümeye önemli katkılarda bulunduğu altını çizmektedirler. Nitekim konuya turizm açısından bakıldığında; turizm sektörünün ihtiyacı olan nitelikli personelin yetiştirilme süreci, turizm eğitimi ifade etmektedir (Akoğlan Kozak, 2009: 1-2). Turizm eğitimi; turizm sektöründe çalışacak olan adaylara turizmin temel görüş ve ilkelerini aktarmak ve onların mesleki bilgilerini arttırmak amacıyla sürdürülen faaliyetlerin tümünü kapsamaktadır (Deveci ve Ayman, 2017: 412). Buradan hareketle; turizm eğitiminin, turizm konusunda donanımlı, sektörün ihtiyaç duyduğu nitelikli personel ve yöneticilerin yetiştirilmesini amaçlayan çalışmalar bütününden oluştuğunu söylemek yerinde olacaktır (Saatci ve Güdü Demirebulat, 2015).

Turizm faaliyetlerini kaliteli bir düzeye taşımak ve turizmde hakettiği yere gelmek isteyen ülkeler, turizm eğitimine fazlasıyla önem vermektedirler (Yenipınar ve Zorkirişçi, 2013: 112; Erdoğan ve Yıldırım, 2014: 17). Bu noktada mesleki turizm eğitimden bahsetmekte yarar vardır. Mesleki turizm eğitimi; turizm alanında uzmanlığı olan ya da olmayan bireyleri, turizm sektörüne hazırlamak, sektörün beklentilerine cevap verecek donanıma sahip olmalarını sağlamaktır (Gürkan vd., 2010: 353).

Turizm rehberliği, insanlığın en eski faaliyet alanlarından biridir. Turist rehberleri, ülkelerin ulusal öneme sahip konularını da ele alarak, stratejik bir rol üstlenmekle beraber, turizm sektörünün vazgeçilmez unsuru haline gelmektedirler (Rabotic, 2008; Gelbman ve Maoz, 2012). Nitekim bir ülkenin ev sahibi görevini üstlenen, yerel halk ve turistler arasındaki iletişimi sağlayan, kısacası bir ülkenin aynası olan turist rehberlerinin kaliteli bir eğitim alması, ülke imajının gelişmesinde büyük rol oynamaktadır. Türkiye'de mesleki turizm eğitimi kapsamında olan turizm rehberliği eğitimi, örgün eğitim ve yaygın eğitim olmak üzere iki şekilde yapılmaktadır. Turizm rehberliğinde yaygın eğitim; T. C. Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından açılan kurslar ile sağlanırken, örgün eğitim yükseköğretim kurumları bünyesinde yer alan ön lisans (dört yarıyıl) ve lisans programları (sekiz yarıyıl) ile sağlanmaktadır (Eker ve Zengin: 2016: 66). Lisans düzeyindeki turizm rehberliği bölümünü tercih eden ve söz konusu bölüme yerleşen öğrenci sayısının her geçen yıl artış gösterdiğini söylemek mümkündür (Tablo 1).

Tablo 1. Lisans Düzeyindeki Turizm Rehberliği Bölüm Kontenjanları ve Yerleşen Öğrenci Sayıları (2013-2017)

Yıl	Kontenjan	Değişim Oranı (%)	Yerleşen	Değişim Oranı (%)	Boş Kalan Kontenjan	Değişim Oranı (%)
2013	753	-	688	-	65	-
2014	1.063	41,16	885	28,63	178	173,8
2015	1.167	9,78	1.037	17,17	130	-26,96
2016	1.467	25,7	1.333	28,54	134	3,07
2017	1.654	12,74	1.359	1,95	295	120,1

Kaynak: 2013, 2014, 2015, 2016, 2017 ÖSYS (Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Sistemi) Yükseköğretim Programları ve Kontenjanları Kılavuzu'ndan derlenerek hazırlanmıştır.

Tablo 1 incelendiğinde; lisans düzeyindeki turizm rehberliği bölümü kontenjanlarının yıllar itibarıyla (son beş yıl) arttığı görülmektedir. Aynı şekilde son beş yılda bölüme yerleşen öğrenci sayısı da artmıştır. Buna bağlı olarak boş kalan kontenjanlarda da artış söz konusu olmuştur. 2013-2017 yılları arasındaki kontenjan artışının 901 öğrenci olmasına karşın, boş kalan konten-

janlardaki artışın 230 öğrenci ile sınırlı kalması, bu bölüme yönelik öğrenci talebi yoğunluğunun önemli göstergelerinden bir tanesidir.

ARAŞTIRMANIN METODOLOJİSİ

Bu araştırmanın amacı; Türkiye’de lisans düzeyindeki yükseköğretim kurumlarında turizm rehberliği bölümlerinde görev yapan akademisyenlerin, akademik özgeçmişlerinin incelenmesidir. Buradaki amaç, turizm rehberliği alanında mesleki eğitim veren akademisyenlerin görev yaptıkları ve ders verdikleri bölüm ile ilgili, eğitim, öğretim vb. mesleki formasyonlarını belirlemeye çalışmaktır.

Bu araştırma; bir alan araştırması olup, tarama modeliyle tasarlanmıştır. Araştırmaya üniversitelerin yalnızca lisans düzeyindeki turizm rehberliği bölümleri bünyesinde görev yapan akademisyenler dahil edilmiştir.

Araştırmada öncelikle, “2017 ÖSYS (Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Sistemi) Yükseköğretim Programları ve Kontenjanları Kılavuzu” incelenmiş, 2017-2018 eğitim-öğretim yılında turizm rehberliği bölümüne öğrenci kabul eden fakülte ve yüksekokulların listesi çıkarılmıştır. Söz konusu listeye göre, fakülte ve yüksekokulların internet siteleri taranarak, öğretim elemanı ve yardımcılarının (akademisyenlerin) isimlerine ulaşılmıştır. Akademisyenlerin özgeçmişlerine ulaşabilmek için YÖK AKADEMİK sisteminden yararlanılmıştır. YÖK AKADEMİK sistemi ile Türk Yükseköğretiminde görev yapan akademisyenlere ait kişisel akademik bilgilerin ve bilimsel/akademik faaliyet çıktılarının tek bir noktadan elektronik ortamda erişilebilme imkanı sunulmaktadır. Ayrıca akademisyenlerin turist rehberi olup olmadıklarının belirlenebilmesi amacıyla, TUREB (Turist Rehberleri Birliği) Rehber Veritabanı üzerinden inceleme yapılmıştır. Veri toplama süreci 12 Mart-26 Mart 2018 tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir. Söz konusu tarih itibarıyla Türkiye’deki 24 fakülte/yüksekokulda bulunan turizm rehberliği bölümü akademisyenleri bu araştırmanın evrenini oluşturmaktadır.

Akademisyenlerin bazılarının akademik özgeçmişlerine hem YÖK AKADEMİK hem de çalıştıkları kurum internet siteleri üzerinden ulaşılammıştır. Bu durum çalışmanın en önemli kısıtı olarak karşımıza çıkmaktadır.

BULGULAR

Türkiye’de lisans düzeyindeki turizm rehberliği bölümleri, 2017 ÖSYS (Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Sistemi) Yükseköğretim Programları ve Kontenjanları Kılavuzu’na göre; il, üniversite adı, fakülte/yüksekokul adı ile bölüm adı alt başlıklarında incelenmiştir.

Tablo 2. Merkezi Yerleştirme İle Öğrenci Alan Yükseköğretim Turizm Rehberliği Lisans Bölümleri (2017)

İl	Üniversite	Fakülte/Yüksekokul	Bölüm Adı
Afyonkarahisar	Afyon Kocatepe Üniversitesi	Turizm Fakültesi	Turizm Rehberliği
Ankara	Gazi Üniversitesi	Turizm Fakültesi	Seyahat İşletmeciliği ve Turizm Rehberliği
Antalya	Akdeniz Üniversitesi	Manavgat Turizm Fakültesi	Turizm Rehberliği
		Turizm Fakültesi	Turizm Rehberliği
Aydın	Adnan Menderes Üniversitesi	Turizm Fakültesi	Turizm Rehberliği
Balıkesir	Balıkesir Üniversitesi	Turizm Fakültesi	Turizm Rehberliği

Batman	Batman Üniversitesi	Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulu	Turizm Rehberliği
Çanakkale	Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi	Turizm Fakültesi	Seyahat İşletmeciliği ve Turizm Rehberliği
Denizli	Pamukkale Üniversitesi	Turizm Fakültesi	Turizm Rehberliği
Eskişehir	Anadolu Üniversitesi	Turizm Fakültesi	Turizm Rehberliği
İstanbul	Gelişim Üniversitesi*	İktisadi, İdari ve Sosyal Bilimler Fakültesi	Turizm Rehberliği
	Nişantaşı Üniversitesi*	Uygulamalı Bilimler Yüksekokulu	Turizm Rehberliği
İzmir	Ege Üniversitesi	Çeşme Turizm ve Otelcilik Yüksekokulu	Turizm Rehberliği
	İzmir Katip Çelebi Üniversitesi	Turizm Fakültesi	Seyahat İşletmeciliği ve Turizm Rehberliği
	Yaşar Üniversitesi*	İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi	Turizm Rehberliği
Kastamonu	Kastamonu Üniversitesi	Turizm Fakültesi	Turizm Rehberliği
Kırklareli	Kırklareli Üniversitesi	Turizm Fakültesi	Seyahat İşletmeciliği ve Turizm Rehberliği
Konya	Necmettin Erbakan Üniversitesi	Turizm Fakültesi	Turizm Rehberliği
	Selçuk Üniversitesi	Beyşehir Ali Akkanat Turizm Fakültesi	Seyahat İşletmeciliği ve Turizm Rehberliği
	Selçuk Üniversitesi	Turizm Fakültesi	Seyahat İşletmeciliği ve Turizm Rehberliği
Mersin	Mersin Üniversitesi	Turizm Fakültesi	Turizm Rehberliği
Nevşehir	Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi	Turizm Fakültesi	Turizm Rehberliği
Samsun	Ondokuz Mayıs Üniversitesi	Turizm Fakültesi	Turizm Rehberliği
Sinop	Sinop Üniversitesi	Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulu	Turizm Rehberliği

* Vakıf üniversitesi.

Kaynak: 2017 ÖSYS (Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Sistemi) Yükseköğretim Programları ve Kontenjanları Kılavuzu’ndan derlenerek hazırlanmıştır.

Tablo 2’ye göre; Türkiye’de 2017-2018 eğitim-öğretim yılında lisans düzeyinde turizm rehberliği eğitimi, 18 ilde, 22 üniversitede (3’ü vakıf üniversitesi) ve 24 fakülte/yüksekokulda verilmektedir. Bölüm adının; 18 fakülte/yüksekokulda “turizm rehberliği” ve 6 fakülte/yüksekokulda “seyahat işletmeciliği ve turizm rehberliği” şeklinde olduğu görülmektedir. Söz konusu bölümlerde eğitim-öğretim süresi dört yıldır (sekiz yarıyıl) ve turizm rehberliği bölümüne DİL-1, seyahat işletmeciliği ve turizm rehberliği bölümüne ise TM-1 puanı ile öğrenci kabul edilmektedir.

2017-2018 eğitim-öğretim yılında, “turizm rehberliği” ile “seyahat işletmeciliği ve turizm rehberliği” bölümlerine öğrenci kabul eden üniversitelerin coğrafi bölgelere göre dağılımları Tablo 3’te verilmektedir.

Tablo 3. Turizm Rehberliği Eğitimi Verilen Üniversitelerin Coğrafi Bölgelere Göre Dağılımı

Bölgeler	Sayı	Yüzde
Ege Bölgesi	6	27,3
Marmara Bölgesi	5	22,7
İç Anadolu Bölgesi	5	22,7
Karadeniz Bölgesi	3	13,6
Akdeniz Bölgesi	2	9,1
Güneydoğu Anadolu Bölgesi	1	4,6
Toplam	22	100

Tablo 3’e göre; Doğu Anadolu Bölgesi hariç Türkiye’nin her bölgesindeki yükseköğretim kurumlarında, lisans düzeyinde turizm rehberliği eğitimi veren bir fakülte/yüksekokul bulunmaktadır.

2017-2018 eğitim-öğretim yılında turizm rehberliği lisans bölümlerinde görev yapan akademisyenlerin unvanlara göre dağılımları, üniversite bazında incelenmiş ve Tablo 4’te verilmiştir.

Tablo 4. Unvanlara Göre Akademisyen Sayıları

Üniversite	Prof. Dr.	Doç. Dr.	Dr. Öğr. Üyesi	Araş. Gör. Dr.	Öğr. Gör. Dr.	Araş. Gör.	Öğr. Gör.
Adnan Menderes Üniversitesi Turizm Fakültesi	1	-	2	-	-	1	1
Afyon Kocatepe Üniversitesi Turizm Fakültesi	-	1	2	-	-	1	-
Akdeniz Üniversitesi Turizm Fakültesi	1	2	3	-	-	-	-
Akdeniz Üniversitesi Manavgat Turizm Fakültesi	-	-	3	-	-	-	-
Anadolu Üniversitesi Turizm Fakültesi	1	1	1	-	1	5	1
Balıkesir Üniversitesi Turizm Fakültesi	1	3	1	-	-	2	-
Batman Üniversitesi Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulu	-	1	1	-	-	2	-
Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Turizm Fakültesi	-	2	4	1	-	2	1
Ege Üniversitesi Çeşme Turizm ve Otelcilik Yüksekokulu	1	-	2	1	-	-	1
Gazi Üniversitesi Turizm Fakültesi	-	4	2	-	-	1	1
Gelişim Üniversitesi İktisadi, İdari ve Sosyal Bilimler Fakültesi	-	-	3	-	-	1	-
Kastamonu Üniversitesi Turizm Fakültesi	-	-	2	-	-	1	-
Katip Çelebi Üniversitesi Turizm Fakültesi	-	2	2	-	-	2	-
Kırklareli Üniversitesi Turizm Fakültesi	-	-	3	-	-	2	-
Mersin Üniversitesi Turizm Fakültesi	-	2	2	-	1	1	4
Necmettin Erbakan Üniversitesi Turizm Fakültesi	-	1	3	-	-	1	1
Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Turizm Fakültesi	-	1	-	1	-	3	1
Niğantaşı Üniversitesi Uygulamalı Bilimler Yüksekokulu	1	-	2	-	-	1	-

Ondokuz Mayıs Üniversitesi Turizm Fakültesi	-	2	4	-	-	2	-
Pamukkale Üniversitesi Turizm Fakültesi	-	3	-	-	-	-	-
Selçuk Üniversitesi Turizm Fakültesi	1	1	4	-	-	1	1
Selçuk Üniversitesi Beyşehir Ali Akkanat Turizm Fakültesi	-	-	3	-	-	-	1
Sinop Üniversitesi Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulu	-	-	3	-	-	1	-
Yaşar Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi	1	1	1	-	-	1	-
TOPLAM	Sayı	8	27	53	3	2	31
	Yüzde (%)	5,8	19,7	38,7	2,2	1,5	22,6
137							

Tablo 4’te görüldüğü gibi, Türkiye’de lisans düzeyindeki turizm rehberliği bölümlerinde 137 akademisyen görev yapmaktadır. Akademisyenlerin %64,2’lik kısmını öğretim üyeleri (Prof. Dr., Doç. Dr. ve Dr. Öğr. Üyesi) ve %35,8’lik kısmını ise öğretim yardımcıları (Arş. Gör. Dr., Öğr. Gör. Dr., Arş. Gör. ve Öğr. Gör.) oluşturmaktadır. Tablo 4’ten de anlaşılacağı üzere, akademisyenlerin büyük çoğunluğunun Dr. Öğr. Üyesi unvanına sahip olduğu görülmektedir. Ayrıca akademisyen sayılarının üniversitelere göre dağılımı incelendiğinde; ilk üç sırayı Anadolu Üniversitesi Turizm Fakültesi (10 akademisyen), Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Turizm Fakültesi (10 akademisyen) ve Mersin Üniversitesi Turizm Fakültesi (10 akademisyen) almaktadır.

Tablo 5’te, akademisyenlerin lisans mezuniyetleri incelenmektedir.

Tablo 5. Akademisyenlerin Lisans Mezuniyetleri

Lisans Bölüm	Sayı	Yüzde
Turizm işletmeciliği ve otelcilik	26	18,1
Turizm rehberliği	26	18,1
İşletme	12	8,7
Arkeoloji	10	7,3
Turizm işletmeciliği	8	5,8
Turizm işletmeciliği eğitimi	7	5,1
Yabancı diller eğitimi	6	4,4
Sanat tarihi	5	3,6
Seyahat işletmeciliği	5	3,6
Konaklama işletmeciliği	3	2,2
Fransız dili ve edebiyatı	2	1,5
Alman dili ve edebiyatı	2	1,5
Ortaöğretim sosyal alanlar eğitimi	2	1,5
Biyoloji	2	1,5
Batı dilleri ve edebiyatları	2	1,5
Seyahat işletmeciliği ve turizm rehberliği	2	1,5
İlahiyat	2	1,5
Konaklama işletmeciliği eğitimi	1	0,7
Maliye	1	0,7
Muhasebe eğitimi	1	0,7
Coğrafya	1	0,7

Türk dili ve edebiyatı	1	0,7
Tarih	1	0,7
Bilgisayar eğitimi	1	0,7
Siyaset bilimi ve kamu yönetimi	1	2,7
Deniz ulaştırma işletme mühendisliği	1	0,7
Endüstri mühendisliği	1	0,7
Mezuniyet bilgisine ulaşılamayan	5	3,6
TOPLAM	137	100

Tablo 5’e göre; turizm işletmeciliği ve otelcilik bölümü (%18,1) ile turizm rehberliği bölümü (%18,1) mezunu olan akademisyenler önemli bir yüzdeye sahiptir. Genel olarak değerlendirildiğinde; turizm ile ilgili herhangi bir lisans bölümünden mezun olan akademisyenlerin %55,1’lik bir çoğunluğa sahip olduğu görülmektedir.

Tablo 6’da, akademisyenlerin yüksek lisans mezuniyetleri incelenmektedir.

Tablo 6. Akademisyenlerin Yüksek Lisans Mezuniyetleri

Yüksek Lisans Anabilim Dalı	Sayı	Yüzde
Turizm işletmeciliği	55	40,1
İşletme	14	10,2
Turizm işletmeciliği eğitimi	6	4,4
Arkeoloji	6	4,4
Turizm işletmeciliği ve otelcilik	4	3,0
Sanat tarihi	4	3,0
İktisat	3	2,2
Yabancı diller eğitimi	2	1,5
Biyoloji	2	1,5
Dinler tarihi	2	1,5
Tarih	2	1,5
Türk halk bilimi	2	1,5
Eskiçağ tarihi	2	1,5
Coğrafya	2	1,5
Turizm ve otel işletmeciliği	1	0,7
Fransız dili ve eğitimi	1	0,7
Eskiçağ dilleri ve kültürleri	1	0,7
Mimarlık tarihi	1	0,7
Pazarlama	1	0,7
Muhasebe	1	0,7
Üretim yönetimi ve pazarlama	1	0,7
Yönetim ve organizasyon	1	0,7
Halkla ilişkiler ve tanıtım	1	0,7
Alman dili ve edebiyatı	1	0,7
Elektronik ve bilgisayar eğitimi	1	0,7
Toplam kalite yönetimi	1	0,7
Kalkınma politikaları ve sivil toplum kuruluşları	1	0,7
İslam tarihi ve sanatları	1	0,7
Peyzaj mimarlığı	1	0,7
Uluslararası turizm yönetimi	1	0,7
Coğrafya eğitimi	1	0,7

Türk dili ve edebiyatı	1	0,7
Yüksek lisans yapmamış	2	1,5
Bütünleşik doktora yapmış	2	1,5
Mezuniyet bilgisine ulaşılamayan	9	6,6
Toplam	137	100

Akademisyenlerin yüksek lisans mezuniyetleri incelendiğinde; büyük bir çoğunluğun (%40,1) turizm işletmeciliği anabilim dalı mezunu olduğu görülmektedir. Öte yandan; turizm ile ilgili herhangi bir anabilim dalından mezun olan akademisyenlerin oranının da %48,9 ile oldukça yüksek olduğunu söylemek mümkündür.

Tablo 7’de, akademisyenlerin doktora mezuniyetleri incelenmektedir.

Tablo 7. Akademisyenlerin Doktora Mezuniyetleri

Doktora Anabilim Dalı	Sayı	Yüzde
Turizm işletmeciliği	36	26,2
İşletme	10	7,3
Arkeoloji	6	4,4
Turizm işletmeciliği ve otelcilik	4	3,0
Sanat tarihi	4	3,0
Turizm işletmeciliği eğitimi	3	2,2
Biyoloji	2	1,5
İktisat	2	1,5
Yabancı diller eğitimi	2	1,5
Türk halk bilimi	2	1,5
Dinler tarihi	2	1,5
Eskiçağ tarihi	2	1,5
Coğrafya	2	1,5
Turizm ve otel işletmeciliği	1	0,7
Fransız dili ve eğitimi	1	0,7
Eskiçağ dilleri ve kültürleri	1	0,7
Kültürel miras yönetimi ve gelişimi	1	0,7
Muhasebe ve finansman	1	0,7
Halkla ilişkiler ve tanıtım	1	0,7
Peyzaj mimarlığı	1	0,7
Coğrafya eğitimi	1	0,7
Türk dili ve edebiyatı	1	0,7
İslam tarihi ve sanatları	1	0,7
Üretim yönetimi ve planlama	1	0,7
Alman dili ve edebiyatı	1	0,7
Doktora yapmamış	41	29,9
Mezuniyet bilgisine ulaşılamayan	7	5,1
Toplam	137	100

Tablo 7’ye göre; doktorasını tamamlamamış akademisyenlerin %29,9’luk bir orana sahip olduğu görülmektedir. Turizm işletmeciliği anabilim dalında doktorasını tamamlamış olan akademisyenlerin %26,2’lik bir çoğunluğu sahip olduğu belirlenmiştir. Ayrıca turizm ile ilgili herhangi bir anabilim dalında doktorasını tamamlamış olan akademisyenlerin %32,1’lik bir çoğunluğa sahip olduğunu söylemek mümkündür.

Tablo 8’de turist rehberliği belgesine (ruhsatname) sahip olan akademisyenlerin sayıları verilmektedir. Turist Rehberliği Meslek Kanunu’na (2012) göre ruhsatname; mesleğe kabul koşullarını taşıyan turist rehberlerine Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından verilen belgeyi ifade etmektedir.

Tablo 8. Rehber Akademisyen Sayıları

	Sayı	Yüzde
Eylemli Rehber	21	53,8
Eylemsiz Rehber	18	46,2
Toplam	39	100

Tablo 8’de de görüldüğü üzere; 137 akademisyenin sadece 39 tanesinin rehber olduğu (%53,8’i eylemli rehber, %46,2’si eylemsiz rehber olmak üzere) sonucuna ulaşılmıştır. Eylemli turist rehberi, çalışma kartı sahibi olup fiilen turist rehberliği hizmeti sunma hak ve yetkisine sahip turist rehberini; eylemsiz turist rehberi ise ruhsatname sahibi olup çalışma kartı olmayan turist rehberini ifade etmektedir (Turist Rehberliği Meslek Kanunu, 2012).

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu araştırma ile Türkiye’de lisans düzeyinde turizm rehberliği eğitimi verilen yükseköğretim kurumlarında görev yapan akademisyenlerin özgeçmişleri hakkında ilk kez derinlemesine bir inceleme yapılmıştır. Araştırmanın temel bulgularına göre; Türkiye’de 2017-2018 eğitim-öğretim yılında lisans düzeyinde turizm rehberliği eğitimi, 18 ildeki 22 üniversitede (3’ü vakıf üniversitesi) ve 24 fakülte/yüksekokulda verilmektedir. Söz konusu yükseköğretim kurumlarındaki turizm rehberliği bölümlerinde 137 akademisyen görev yapmaktadır. Bu akademisyenlerin lisans mezuniyet bölümleri incelendiğinde; çoğunluğunun turizm ile ilgili herhangi bir bölümden mezun olduğu anlaşılmaktadır. Aynı durum akademisyenlerin, yüksek lisans ve doktora mezuniyetleri açısından da söz konusudur.

Akademisyenlerin, “turizm rehberliği” bölümünden mezun olanlarının oranı %18,1 olarak belirlenmiştir. Bunun yanısıra; işletme (%8,7), arkeoloji (%7,3), yabancı diller eğitimi (%4,4) ve sanat tarihi (%3,6) lisans bölümlerinden mezun olan akademisyenlerin de turizm rehberliği bölümlerinde görev yaptıkları tespit edilmiştir.

Mezun olunan yüksek lisans anabilim dalına ilişkin yapılan incelemede; akademisyenlerin büyük çoğunluğunun turizm ile ilgili herhangi bir anabilim dalından mezun oldukları saptanmıştır. Bu anabilim dalları arasında, turizm işletmeciliği (%40,1), turizm işletmeciliği eğitimi (%4,4), turizm işletmeciliği ve otelcilik (%0,7) ve uluslararası turizm yönetimi (%0,7) anabilim dalları yer almaktadır. Öte yandan; işletme anabilim dalından mezun olan akademisyenlerin de %10,2’lik bir orana sahip olduğu ortaya çıkmıştır. Ayrıca arkeoloji (%4,4) ve sanat tarihi (%3) anabilim dallarından mezun olan akademisyenlerin de turizm rehberliği bölümlerinde görev yaptıkları belirlenmiştir.

Doktora anabilim dallarına yönelik olarak yapılan incelemede; akademisyenlerin (%29,9’u doktorasını tamamlamamış) %26,2’sinin turizm işletmeciliği anabilim dalı, %3’ünün turizm işletmeciliği ve otelcilik anabilim dalı, %2,2’sinin turizm işletmeciliği eğitimi anabilim dalı ve %0,7’sinin turizm ve otel işletmeciliği anabilim dalı mezunu oldukları belirlenmiştir. İşletme (7,3), arkeoloji (%4,4) ve sanat tarihi (%3) anabilim dallarında doktorasını tamamlamış akade-

misyenlerin oransal dağılımı dikkate alındığında da; turizm ile ilgili herhangi bir anabilim dalında doktorasını tamamlamış olanların çoğunlukta olduğu görülmektedir.

İstanbulu Dinçer ve Çakmak (2017) tarafından yapılan bir araştırmada; 2016 ve 2017 yıllarında Türkiye’deki devlet ve vakıf üniversitelerinin turizm ile ilgili bölümleri için yayımlanan akademik kadro ilanları incelenmiştir. Kadroların bölümlere göre dağılımında; turist rehberliğinin öğretim üyesi ilanlarında %16,1 ile öğretim üyesi dışındaki kadro ilanlarında %9,7’lik bir paya sahip olduğu ortaya çıkmıştır. İlanı çıkan kadroların %70’inde turizm ile ilgili bir lisans alanı mezuniyeti istenmişken, %16,5’inden farklı bir alanda istenmiş, %15,5’inde herhangi bir lisans alanı belirtilmemiştir. Yüksek lisans şartları incelendiğinde; ilanların %60,2’sinin turizm alanında yüksek lisans yapıyor olmak veya mezun olmak şartı isterken, %28’i farklı alanda yüksek lisans şartı aramakta, %10,7’si ise herhangi bir yüksek lisans şartı belirtmemektedir. İstenen doktora şartlarında ise; kadro ilanlarının %11,7’sinde turizm alanında doktora yapıyor olmak şartı koşulmuşken, %88,3’ünde herhangi bir doktora şartı belirtilmemiştir.

Turist rehberliği, disiplinlerarası bir eğitim gerektirmektedir. Nitekim turist rehberliği eğitiminde verilmesi yönetmelikle belirtilen ve meslekte en çok ihtiyaç duyulan konuların başında sanat tarihi/ikonografi, arkeoloji, mitoloji, dinler tarihi, Anadolu medeniyetleri tarihi, Türkiye’nin flora ve faunası, genel sağlık bilgisi/ilk yardım/sağlık turizmi/turist sağlığı, iletişim becerileri, doğa tarihi ve müzecilik gelmektedir. Söz konusu derslerin sadece turizm bölümlerinden mezun akademisyenlerce verilmesinin yetersiz kalacağı düşünülmektedir (Kürkçü, 2017: 269-270). Bu durumda, söz konusu derslerin öncelikle ilgili üniversitelerin diğer birimlerinde görev yapan ve ilgili alan mezunu akademisyenler tarafından verilmesi sağlanmalıdır. Bu mümkün değilse, farklı disiplinlerde eğitim-öğretim almış akademisyenler, sayıları fazla olmamak şartıyla, turist rehberliği bölümlerinde, istihdam edilmelidirler.

Yenipınar vd. (2017) tarafından yapılan bir araştırmada; turizm rehberliği yüksek lisans programlarının eksikliği hususunun, turist rehberliği eğitiminde yaşanan temel sorunların başında geldiği vurgulanmaktadır. Bu araştırmanın sonuçları da göstermektedir ki; turizm rehberliği bölümlerinde görev yapan, turizm rehberliği yüksek lisans ve doktora mezunu akademisyen bulunmamaktadır. Dolayısıyla turizm rehberliği yüksek lisans ve doktora programlarının açılmasına ve bu alandan mezun akademisyenlerin turizm rehberliği bölümlerinde görevlendirilmesine ihtiyaç duyulmaktadır. Nitekim bazı üniversitelerde turizm rehberliği yüksek lisans programı mevcutken, turizm rehberliği doktora programı hiç yoktur.

Bu araştırmada; 137 akademisyenin sadece 39 tanesinin turist rehberliği ruhsatnamesine sahip olduğu (%53,8’i eylemli rehber, %46,2’si eylemsiz rehber olmak üzere) sonucuna ulaşılmıştır. Bir başka ifadeyle; rehber olan akademisyenlerin oranı %28,5 şeklindedir. Üniversiteler bazında inceleme yapıldığında ise, Akdeniz Üniversitesi Manavgat Turizm Fakültesi, Pamukkale Üniversitesi Turizm Fakültesi ve Yaşar Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi dışındaki tüm üniversitelerde en az bir tane de olsa turist rehberliği ruhsatnamesine sahip akademisyen görev yapmaktadır. En çok ruhsatname sahibi akademisyen ise Balıkesir Üniversitesi Turizm Fakültesi (5 akademisyen), Akdeniz Üniversitesi Turizm Fakültesi (4 akademisyen) ve Katip Çelebi Üniversitesi Turizm Fakültesi’nde (4 akademisyen) bulunmaktadır. Kürkçü (2017), alan tecrübesi az ya da bu tecrübeden tamamen yoksun akademisyenlerin, görev aldıkları bölüme katkılarının sınırlı kaldığını ifade etmektedir. Lisans düzeyinde turizm rehberliği eğitimi verilen yükseköğretim kurumlarının büyük çoğunluğunda, turist rehberliği ruhsatnamesine sahip, farklı unvanlarda akademisyen bulunmaktadır. Bu noktadan bakıldığında ve turist rehberliği ruhsat-

namesine sahip olmak alan tecrübesi olarak değerlendirildiğinde, turizm rehberliği bölümlerindeki akademisyenlerin, görev yaptıkları bölümlere önemli katkılar yaptıkları ifade edilebilir.

KAYNAKLAR

- Akoğlan Kozak, M. (2009). Akademik turizm eğitimi üzerine bir durum analizi. Muđla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 22, 1-20.
- Aymankuy, Y. ve Aymankuy, Ő. (2013). Turizm işletmeciliği eğitimi alan öğrencilerin turizm sektöründeki istihdamla ilgili görüşleri ve sektördeki kariyer beklentileri (Balıkesir Üniversitesi Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulu Örneđi). Akademik Bakış Dergisi, 35, 1-21.
- Baltacı, F. ve Üngüren, E. (2010). Turizm Eğitimi Alan Öğrencilerin Eğitim Memnuniyetlerinin ve Geleceđe Yönelik Bakış Açılarının Belirlemesine Yönelik Bir Araştırma. 11. Ulusal Turizm Kongresi, 2-5 Aralık 2010, Kuşadası, ss.312-323.
- Boylu, Y. ve Ünlüönen, K. (2005). Anadolu otelcilik ve turizm meslek liselerinde öğrenim gören öğrencilerin beklenti ve algılarındaki değişimin karşılaştırılması (2000-2001 ve 2003-2004 öğretim yılları). Milli Eğitim Üç Aylık Eğitim ve Sosyal Bilimler Dergisi, 33(166).
- Deveci, B. ve Aymankuy, Y. (2017). Uluslararası Skal ödülü “Turizm Eğitim Oscarı” almış turizm rehberliği eğitimi veren yükseköğretim kurumlarının hizmet kalitesi ölçümü: Turizm rehberliği öğrencileri üzerine bir araştırma. Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi, 5(45), 410-433.
- Eker, N. ve Zengin, B. (2016). Turist rehberliği eğitiminin değerlendirilmesi: profesyonel turist rehberleri üzerine bir uygulama. Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi, 5(4), 65-74.
- Erdoğan, A. ve Yıldırım, Y. (2014). A general evaluation on undergraduate level tourism education of Turkey: Prudential suggestions and a curriculum offer. Social Sciences Research Journal, 3(2), 16-26.
- Gelbman, A. ve Maoz, D. (2012). Island of peace or island of war: Tourist guiding. Annals of Tourism Research, 39(1), 108-133.
- Gürkan, G. Ç., Dönmez, D. ve Küçükaltan, D. (2010). Turizm Alanında Eğitim Gören Öğrencilerin Kariyer Hedefleri: Önlisans Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma. 11. Ulusal Turizm Kongresi, 2-5 Aralık 2010, Kuşadası, ss.351-363.
- Hacıoğlu, N., Kaşlı, M., Şahin, S. ve Tetik, N. (2008). Türkiye’de Turizm Eğitimi. (1. Baskı). Ankara: Detay Yayıncılık.
- İstanbulu Dinçer, F. ve Çakmak, T.F. (2017). Turizm Alanında Çıkan Akademik Kadrolar Üzerine Bir İçerik Analizi. 3. Turizm Şurası, 1-3 Kasım 2017, Ankara, ss.372-381.
- Kürkçü, M. (2017). Turist Rehberliği Eğitimi Sorunları, Sektöre Etkileri ve Çözüm Önerileri. 3. Turizm Şurası, 1-3 Kasım 2017, Ankara, ss.266-276.
- Rabotic, B. (2008). Tourist Guides as Cultural Heritage Interpreters: Belgrade Experience with Municipality-Sponsored Guided Walks for Local Residents. The Proceedings Book of the International Tourism Conference “Cultural and Event Tourism: Issues & Debates”, 5-9 November 2008, Akdeniz University, Alanya/Turkey, pp.213-233.

- Saatcı, G. ve GÜdü Demirbulat, Ö. (2015). Konaklama işletmeleri yöneticilerinin mesleki turizm eğitimi almış çalışanlara yönelik değerlendirmeleri. UHBAB, 4(13), 43-58.
- Turist Rehberliği Meslek Kanunu. (2012). T. C. Resmi Gazete, 28331, 7 Haziran 2012. <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2012/06/20120622-2.htm>, Erişim Tarihi: 28 Mart 2018.
- Yenipınar, U. ve Zorkirişci, A. (2013). Türkiye ve Avrupa Birliği ülkelerinde turist rehberliği eğitimi. Çağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 10(2), 111-136.
- Yenipınar, U., Çınar, B. ve Bak, E. (2017). Turist Rehberliği Eğitimi ve Mesleğin Güncel Sorunları ve Çözüm Önerileri. 3. Turizm Şurası, 1-3 Kasım 2017, Ankara, ss.308-322.